

Резюме

Мусієнко Н. Є. правонаступництво як підстава переходу права на арбітражну угоду.

У статті висвітлена проблема переходу права на арбітражну угоду в результаті правонаступництва. Проаналізовано зарубіжні та вітчизняні підходи щодо правонаступництва як підстави для переходу права на арбітражну угоду. В статті також було висвітлено зарубіжну та українську практику щодо переходу права на арбітражну угоду при правонаступництві. Окреслено умови переходу права на арбітражну угоду при універсальному та сингулярному правонаступництві.

Ключові слова: арбітраж, правонаступництво, Міжнародний комерційний арбітраж, арбітражна угода, арбітражне застереження, Модельний закон ЮНСІТРАЛ, перехід прав.

Резюме

Мусиенко Н. Е. Правопреемство как основание для перехода права на арбитражное соглашение.

В статье освещена проблема перехода права на арбитражное соглашение в результате правопреемства. Проанализированы зарубежные и отечественные подходы к правопреемству как основанию для перехода права на арбитражное соглашение. В статье была также освещена зарубежная и украинская практика перехода права на арбитражное соглашение при правопреемстве. Определены условия перехода права на арбитражное соглашение при универсальном и сингулярном правопреемстве.

Ключевые слова: арбитраж, правопреемство, Международный коммерческий арбитраж, арбитражное соглашение, арбитражная оговорка, Модельный закон ЮНСИТРАЛ, переход прав.

Summary

Musiienko N. Assignment of an arbitration agreement as a result of succession.

The article was focused on the problem of the assignment of an arbitration agreement as a result of succession. In the article has been analyzed the foreign and domestic approaches to succession as the basis of the assignment of an arbitration agreement. The article was also analyzed foreign and Ukrainian law on the assignment of an arbitration agreement as the result of succession. There was specified conditions of assignment of an arbitration agreement under the universal and singular succession in the article.

Key words: arbitration, succession, international commercial arbitration, arbitration agreement, arbitration clause, the UNCITRAL Model Law, the assignment of rights.

УДК 347.454.3

А. О. НЕДОШОВЕНКО

*Андрій Олексійович Недошовенко, студент
магістратури Київського національного універси-
тету імені Тараса Шевченка*

**ДОГОВІР БУДІВЕЛЬНОГО ПІДРЯДУ ТА ДОГОВІР ПІДРЯДУ
НА КАПІТАЛЬНЕ БУДІВНИЦТВО: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ**

Будівництво – це галузь матеріального виробництва, в якій створюються основні фонди виробничого і невиробничого призначення. Оскільки процес будівництва за власною юридичною природою є складним, багатоаспектним та ризикованим процесом, даний вид діяльності потребує детальної правової регламентації, що здійснюється через законодавче регулювання сфери будівництва уповноваженими органами державної влади шляхом прийняття обов'язкових до виконання юридичних актів та договірне регулювання, що здійснюється в децентралізованому порядку сторонами договірних відносин. У межах договірного регулювання відносин у галузі будівництва основними видами договорів виступають договір будівельного підряду та договір підряду на капітальне будівництво.

Актуальність даного дослідження зумовлена тим, що в доктрині цивільного та господарського права, на жаль, відсутній єдиний підхід щодо співвідношення договору будівельного підряду та договору підряду на капітальне будівництво, що зумовлює потребу у детальному аналізі даної проблеми.

Серед вчених, які досліджували правову природу договору будівельного підряду та договору підряду на капітальне будівництво в системі цивільно-правових та господарсько-правових договорів, слід виділити таких вчених, як: О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова, В. В. Вітрянський, М. І. Брагінський, Ю. Г. Басін, О. С. Іоффе, Н. В. Трофуненко, Г. М. Гриценко, Н. О. Тарасова, Е. С. Альохіна, В. Д. Базилевич, С. В. Сенік, О. В. Губський, С. Н. Братусь та інших. Однак, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, що присвячені договору будівельного підряду, питання співвідношення договору будівельного підряду та договору підряду на капітальне будівництво, а також особливості правового регулювання договірних відносин між сторонами зазначених договорів є недостатньо дослідженим у теоретичному плані.

Метою даної статті є дослідження спільних та відмінних ознак, що притаманні договору будівельного підряду та договору підряду на капітальне будівництво, визначення особливостей даних договірних конструкцій, а також порівняння зазначених договорів.

Згідно зі ст. 875 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) за договором будівельного підряду підрядник зобов'язується збудувати і здати у встановлений строк об'єкт або виконати інші будівельні роботи відповідно до проектно-кошторисної документації, а замовник зобов'язується надати підрядникові будівельний майданчик (фронт робіт), передати затверджену проектно-кошторисну документацію, якщо цей обов'язок не покладається на підрядника, прийняти об'єкт або закінчені будівельні роботи та оплатити їх. Договір будівельного підряду є різновидом договору підряду, що підпадає під регулювання глави 61 «Підряд» ЦК України, а отже, при з'ясуванні правової природи даного договору слід керуватися не лише спеціальними нормами, що регламентують будівельний підряд безпосередньо (ст.ст. 875–886), а також нормами, що регулюють загальні положення про підряд¹.

Законодавче визначення договору підряду на капітальне будівництво міститься в главі 33 «Капітальне будівництво» Господарського кодексу України (далі – ГК України). Згідно зі ст. 318 ГК України за договором підряду на капітальне будівництво одна сторона (підрядник) зобов'язується своїми силами та засобами на замовлення другої сторони (замовника) побудувати і здати замовникові у встановлений строк визначений договором об'єкт відповідно до проектно-кошторисної документації або виконати зумовлені договором будівельні та інші роботи, а замовник зобов'язується передати підряднику затверджену проектно-кошторисну документацію, надати йому будівельний майданчик, прийняти закінчені будівництвом об'єкти і оплатити їх².

Слід зазначити, що хоча ГК України й містить норми, присвячені істотним умовам договору підряду на капітальне будівництво, суб'єктному складу даного договору, відповідальності сторін, однак стосовно детального регулювання укладення та виконання договорів підряду у капітальному будівництві ГК України у ч. 1 ст. 323 передбачає лише бланкетну норму, яка відсилає до відповідних положень Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2005 р. № 668 (далі – Загальні умови)³. Зазначений підзаконний нормативно-правовий акт є обов'язковим для врахування під час укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві (п. 2 Загальних умов). З огляду на те, що Загальні умови регулюють саме відносини, пов'язані з капітальним будівництвом, положення зазначеного акта не є обов'язковими для врахування при укладенні договору будівельного підряду на виконання робіт, не пов'язаних з капітальним будівництвом.

Варто наголосити, що у радянській доктрині цивільного права існувала наукова дискусія щодо співвідношення договору будівельного підряду та договору підряду на капітальне будівництво. Так, зазначалося, що різниця між договорами підряду та підряду на капітальне будівництво виражалася в їх суб'єктному складі (у першому сторонами могли виступати будь-які учасники цивільного обороту, а в другому – тільки соціалістичні організації), в предметі (договір підряду опосередковував виконання будь-яких робіт, а договір підряду на капітальне будівництво – лише чітко визначених), у змісті (в той час як в договорі підряду йшлося про виконання робіт на свій ризик, у договорі підряду на капітальне будівництво обов'язок підрядника полягав у тому, щоб побудувати і здати об'єкт відповідно до затвердженої проектно-кошторисної документації; крім того, передбачалося покладання ризику випадку на замовника). Нарешті, особливе значення надавалося тому, що договір підряду на капітальне будівництво мав неодмінною основою обов'язковий для сторін плановий акт, що не було притаманним для підрядних договорів. Наведені вище аргументи надали підставу багатьом вченим, зокрема І. Л. Брауде, вказувати, що підрядний договір у капітальному будівництві не є різновидом договору підряду, а натомість виступає самостійним типом договору в системі договорів⁴.

Зі зміною положень радянського законодавства та доктрини цивільного права погляди щодо співвідношення договору будівельного підряду та договору підряду на капітальне будівництво також змінювалися, і на сьогодні наука цивільного права вже по-іншому визначає місце зазначених договірних конструкцій у зобов'язальному праві.

Першочергово слід звернути увагу на різницю в назвах даних договорів у ЦК України та ГК України та причини зміни назви договору підряду на капітальне будівництво, яка досить тривалий час застосовувалася у нормах Цивільного кодексу Української РСР 1963 р. на договір будівельного підряду у ЦК України 2003 року. Так, главою 29 Цивільного кодексу Української РСР (Підряд на капітальне будівництво) свого часу було врегульовано відносини, пов'язані з будівництвом, проте чинний ЦК України не згадує поняття «капітальне будівництво» взагалі⁵.

З приводу зазначеного питання заслуговує на увагу позиція, що була висловлена Н. С. Кузнєцовою та Р. А. Майдаником, згідно з якою відмова законодавця від застосування терміна «капітальне будівництво» зумовила поширення положень ЦК України про будівельний підряд на будь-які «капітальні» і «некапітальні» (наприклад, спорудження торгового павільйону, а також інших тимчасових споруд) види будівельних робіт, які проводяться відповідно до проектно-кошторисної документації, незалежно від характеристики об'єкта будівництва, яка, зокрема, ґрунтується на його природних властивостях і відображена у технічній інформації про такий об'єкт⁶.

Той факт, що ЦК України також регулює відносини з капітального будівництва поряд з ГК України, підтверджується ч. 2 ст. 875 ЦК України, в якій перераховано види робіт, заради виконання яких може уклада-

тися договір будівельного підряду. І хоча серед них безпосередньо не згадується термін «капітальне будівництво», однак серед цих робіт також зазначено проведення нового будівництва, що по суті згідно з п. 1 Загальних умов є різновидом капітального будівництва.

Водночас, оскільки ГК України містить норми, присвячені саме договору підряду на капітальне будівництво, даний нормативно-правовий акт спрямований на регулювання відносин, що виникають при проведенні робіт з капітального будівництва, серед яких проведення капітальної реконструкції, капітального ремонту тощо. У зв'язку з цим необхідно зазначити, що на відміну від положень ЦК України, які регулюють відносини, пов'язані з виконанням будь-яких робіт капітального та некапітального типу, норми ГК України, що присвячені підрядним правовідносинам, мають обмежену сферу регулювання, оскільки спрямовані виключно на сферу саме капітального будівництва.

Загальні умови опосередковано містять визначення робіт з капітального будівництва, зокрема у п. 1 зазначається, що капітальне будівництво може бути здійснене в таких формах, як проведення робіт з нового будівництва, реконструкції будівель і споруд та технічного переоснащення діючих підприємств, а також комплексів і видів робіт, пов'язаних із капітальним будівництвом об'єктів тощо.

Важливим є також питання істотних умов договору. Оскільки договір будівельного підряду, а також договір підряду на капітальне будівництво класично вважається укладеним при досягненні згоди з усіх істотних умов договору, слід зазначити, що господарське законодавство передбачає більшу кількість істотних умов договору порівняно з цивільним законодавством. На основі аналізу положень про будівельний підряд ЦК України істотними умовами договору будівельного підряду, на думку більшості вчених, є предмет, ціна та строки виконання робіт⁷.

При цьому ст. 318 ГК України та п. 5 Загальних умов містять значно більший перелік істотних умов договору підряду на капітальне будівництво, а саме – найменування та реквізити сторін, місце і дата укладення договору підряду, предмет договору підряду, договірна ціна, строки початку та закінчення робіт (будівництва об'єкта), права та обов'язки сторін, порядок забезпечення виконання зобов'язань за договором підряду, умови страхування ризиків випадкового знищення або пошкодження об'єкта будівництва, порядок забезпечення робіт проектною документацією, ресурсами та послугами, порядок залучення субпідрядників, вимоги до організації робіт, порядок здійснення замовником контролю за якістю ресурсів, умови здійснення авторського та технічного нагляду за виконанням робіт, джерела та порядок фінансування робіт, порядок розрахунків за виконані роботи, порядок здачі-приймання закінчених робіт (об'єкта будівництва), гарантійні строки якості закінчених робіт (експлуатації об'єкта будівництва), порядок усунення недоліків, відповідальність сторін за порушення умов договору підряду, порядок врегулювання спорів, порядок внесення змін до договору підряду та його розірвання та інші важливі для регулювання взаємовідносин умови, котрі можуть передбачити сторони.

Слід зазначити, що перелік істотних умов договору підряду на капітальне будівництво є досить широким, через що на практиці виникає низка проблем стосовно формулювання та реалізації перелічених істотних умов. Зокрема, досить суперечливою є така умова, як реквізити сторін, оскільки по суті найменування та реквізити сторін не є умовами договору. Найменування та реквізити сторін, місце та дата укладення договору – це реквізити документа, а не умови договору, про що наголошувалося в працях, присвячених договорам будівельного підряду⁸.

Також дискусійним є питання щодо такої істотної умови, як джерело фінансування робіт, оскільки підряднику не обов'язково знати про те, з яких джерел замовник отримує кошти для оплати виконаних робіт. Як правило, підрядник має право вимагати оплати виконаної роботи, а замовник, у свою чергу, зобов'язаний оплатити виконані будівельні роботи незалежно від джерел отримання коштів.

Варто також додати, що для отримання фінансування капітального будівництва за рахунок державних капітальних вкладень відповідно до п. 8 Порядку державного фінансування капітального будівництва, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1764, необхідною умовою є наявність укладеного договору підряду і подання замовником даного договору разом з іншими документами (титул об'єкта, наказ або рішення про затвердження проектно-кошторисної документації на чергу будівництва тощо) до відповідних органів Казначейства⁹.

У даному випадку виникає проблема, адже, як підкреслювалося вище, для укладення договору підряду необхідним є зазначення у договорі джерела фінансування робіт, що є однією з істотних умов договору, однак вказати в договорі джерелом фінансування будівництва видатки на капітальне будівництво за рахунок державних капітальних вкладень до прийняття відповідного рішення уповноваженими на це органами щодо здійснення цих видатків видається не зовсім правильним, оскільки таке рішення може бути й не прийнято, що може викликати необхідність у зміні умов договору щодо джерел фінансування або припинення договору взагалі. Разом із тим, для прийняття такого рішення вимагається подання укладеного договору підряду, що може бути здійснено в разі досягнення згоди з усіх істотних умов договору, включаючи умови щодо джерела фінансування будівництва.

Також є дискусійним питання віднесення порядку врегулювання спорів саме до істотних умов договору. Беззаперечно, порядок врегулювання спорів, що зазначений в договорі, може мати значення, проте при формулюванні даної умови на практиці сторони, як правило, зазначають, що усі спори, які можуть виникнути між ними, підлягають вирішенню у судовому порядку. При цьому не слід забувати, що навіть при зазначенні конкретного порядку врегулювання спорів або обмеженні можливості застосування інших засобів

вирішення спорів між сторонами (наприклад, визначення позасудового захисту як обов'язкової передумови звернення до суду), сторона договору не втрачає права на судовий захист.

У даному випадку слід згадати рішення Конституційного суду України № 1-2/2002 (справа про досудове врегулювання спорів), у якому зазначено, що кожна особа має право вільно обирати не заборонений законом засіб захисту прав і свобод, у тому числі й судовий захист¹⁰.

Разом із тим підхід законодавця до істотних умов договору підряду на капітальне будівництво є також зрозумілим, оскільки процес капітального будівництва потребує значних фінансових ресурсів, отримання дозволів, ліцензій та вчинення інших організаційних дій сторонами договору. Даний вид діяльності вимагає детального правового регулювання.

Слід також зазначити про особливості суб'єктного складу зазначених договорів. Договір підряду на капітальне будівництво досить часто укладається у разі наявності державного замовлення, де однією зі сторін виступає державний замовник, а іншою – суб'єкт господарювання (державний виконавець). Такий договір за своєю правовою природою є господарсько-правовим, на який поширюються особливості укладення господарських договорів за державним замовленням, що передбачені нормами ГК України. Водночас положення ЦК України не містять норм, що регулюють особливості укладення та виконання договорів будівельного підряду за державним замовленням, оскільки такі відносини виходять за межі предмета правового регулювання цивільного права.

При цьому норми ЦК України також поширюють свою дію на такі договори, що підтверджується ч. 2 ст. 317 ГК України, в якій зазначено, що загальні умови договорів підряду визначаються відповідно до положень Цивільного кодексу України про договір підряду, якщо інше не передбачено цим Кодексом. Необхідно пам'ятати, що деякі положення ЦК України мають обмежену дію при регулюванні правовідносин, що засновані на державному замовленні. Зокрема, принцип свободи договору не може застосовуватися як підстава відмови виконання державного замовлення від укладення договору підряду на капітальне будівництво за державним замовленням.

Варто зазначити, що відповідно до положень ЦК та ГК України обидва договори можуть передбачати майже однаковий суб'єктний склад: фізичні, юридичні особи, держава, органи місцевого самоврядування тощо. Усі перелічені вище суб'єкти можуть бути стороною у зазначених договорах.

При цьому в доктрині господарського права акцентується увага на ч. 3 ст. 175 ГК України, в якій зазначено, що зобов'язання майнового характеру, які виникають між суб'єктами господарювання та негосподарюючими суб'єктами – громадянами, не є господарськими і регулюються іншими актами законодавства. Згідно з положеннями даної статті замовник та підрядник при укладанні договорів підряду на капітальне будівництво повинні на момент укладення договору мати статус суб'єкта господарювання. Тобто, договір будівельного підряду передбачає значно ширше коло сторін, оскільки спеціальні вимоги до замовника у вигляді статусу суб'єкта господарювання відсутні. Договір підряду на капітальне будівництво передбачає, що замовником можуть бути лише суб'єкти господарювання відповідно до ст. 55 ГК України¹¹.

Щодо спільних ознак договору будівельного підряду та договору підряду на капітальне будівництво, то слід зазначити, що обидва договори є консенсуальними, двосторонніми та оплатними. При цьому варто звернути увагу на відмінності у правовому регулюванні договору будівельного підряду у ЦК України та ГК України. Так, згідно з ч. 1 ст. 863 ЦК України до вимог щодо неналежної якості роботи, виконаної за договором підряду, застосовується позовна давність в один рік, а щодо будівель і споруд – три роки від дня прийняття роботи замовником. Водночас ч. 3 ст. 322 ГК передбачає наступні строки позовної давності для вимог, що впливають з неналежної якості робіт, виконаних за договором підряду на капітальне будівництво: один рік – щодо недоліків некапітальних конструкцій, а у разі якщо недоліки не могли бути виявлені за звичайного способу прийняття роботи, – два роки; три роки – щодо недоліків капітальних конструкцій, а у разі якщо недоліки не могли бути виявлені за звичайного способу прийняття роботи, – десять років; тридцять років – щодо відшкодування збитків, завданих замовникові протиправними діями підрядника, які призвели до руйнувань чи аварій.

З аналізу зазначених норм можна зробити висновок, що ГК України містить більш диференційовані строки позовної давності порівняно з ЦК України. При цьому в силу своєї правової природи норми ЦК України, що регулюють договір будівельного підряду, містять значну кількість норм диспозитивного характеру, які передбачають можливість декількох альтернативних варіантів поведінки сторін. Наприклад, відповідно до ч. 1 ст. 858 ЦК України, якщо робота виконана підрядником з відступами від умов договору підряду, які погіршили роботу, або з іншими недоліками, які роблять її непридатною для використання відповідно до договору або для звичайного використання роботи такого характеру, замовник має право, якщо інше не встановлено договором або законом, за своїм вибором вимагати від підрядника: 1) безоплатного усунення недоліків у роботі в розумний строк; 2) пропорційного зменшення ціни роботи; 3) відшкодування своїх витрат на усунення недоліків, якщо таке право замовника усувати їх встановлено договором. У ч. 2 згаданої статті також передбачено, що підрядник має можливість замість усунення недоліків роботи, за які він відповідає, безоплатно виконати роботу заново з відшкодуванням замовникові збитків, завданих простроченням виконання. У цьому разі замовник зобов'язаний повернути раніше передану йому роботу підрядникові, якщо за характером роботи таке повернення можливе.

Інший підхід до регулювання відповідальності сторін відображений у ч. 1 ст. 322 ГК України, оскільки в нормі даної статті чітко зазначено, що за невиконання або неналежне виконання зобов'язань за договором підряду на капітальне будівництво винна сторона сплачує штрафні санкції, а також відшкодовує другій сто-

роні збитки (зроблені другою стороною витрати, втрату або пошкодження її майна, неoderжані доходи) в сумі, не покритій штрафними санкціями, якщо інший порядок не встановлено законом. У ч. 2 зазначеної статті вказано, що недоліки, які були виявлені при прийнятті робіт (об'єкта), підрядник зобов'язаний усунути за власний рахунок у строки, що погоджені з замовником. У разі порушення строків усунення недоліків підрядник несе відповідальність, передбачену договором.

Отже, аналізуючи вищезазначені аргументи та чинне законодавство, при порівнянні договору будівельного підряду та договору підряду на капітальне будівництво можна дійти висновку, що дані договори мають як спільні, так і відмінні ознаки. На законодавчому рівні закріплені різні джерела правового регулювання зазначених договорів, а також різні вимоги щодо змісту, порядку укладення та переліку істотних умов.

Однак, на відміну від цивільного законодавства часів Радянського Союзу, договір підряду на капітальне будівництво та договір будівельного підряду вже не розглядаються як окремі та самостійні типи договорів, що мають суттєві відмінності в правовому регулюванні. Натомість договір підряду на капітальне будівництво розглядається як різновид договору підряду, який регулює договірні відносини у сфері капітального будівництва об'єктів виробничого та іншого призначення, реконструкції будівель і споруд, технічного переоснащення діючих підприємств тощо.

При цьому, незважаючи на існування спеціальних нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері капітального будівництва, такий договір регулюється спільно положеннями глави 33 ГК України та нормами ЦК України про договір будівельного підряду. Разом із тим правове регулювання договору будівельного підряду у ЦК України має свої особливості порівняно з регулюванням договору підряду на капітальне будівництво у ГК України, що проявляється у різних підходах до визначення строків позовної давності, відповідальності сторін договору за неналежне виконання тощо.

¹ Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. зі змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.

² Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. зі змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.

³ Про затвердження Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві : постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2005 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний вісник України. – 2005. – № 31. – Ч. 2. – Ст. 1867.

⁴ Брагинский М. И. Договорное право. Книга третья: Договоры о выполнении работ и оказании услуг / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. 2-е изд., стер. – М. : Статут, 2008. – 1055 с. – С. 109–110.

⁵ Цивільний кодекс Української РСР : Закон Української РСР від 1 січня 2004 р. (втратив чинність) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 30. – Ст. 463.

⁶ Цивільне право України. Особлива частина : підруч. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданіка. – 4-те вид., стереотип. – К. : Юрінком Інтер, 2014. – 1176 с. – С. 574–575.

⁷ Договірне право. Особлива частина: навч. посіб. / Т. В. Бондар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова та ін.; за ред. О. В. Дзери. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с. – С. 415.

⁸ Сенік С. В. Правове регулювання договірних відносин генеральних підрядників та субпідрядників у капітальному будівництві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес» / С. В. Сенік. – Л., 2006. – 19 с. – С. 9.

⁹ Про затвердження Порядку державного фінансування капітального будівництва : постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний вісник України. – 2001. – № 52. – Ст. 2374.

¹⁰ Рішення Конституційного Суду України від 9 липня 2002 р. № 15-рп/2004 по справі № 1-2/2002 (справа про досудове врегулювання спорів) // Офіційний вісник України. – 2002. – № 28. – Ст. 1333.

¹¹ Вінник О. М. Господарське право / О. М. Вінник, В. С. Щербина, Р. П. Бойчук та ін. – К. : Право, 2008. – 711 с. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://textbooks.net.ua/content/view/1902/25/> – Заголовок з екрану.

Резюме

Недошовенко А. О. Договір будівельного підряду та договір підряду на капітальне будівництво: порівняльна характеристика та особливості правового регулювання.

У статті висвітлено основні ознаки договору будівельного підряду та договору підряду на капітальне будівництво. Було проведено аналіз чинного законодавства на предмет порівняння даних договорів, а також історичні аспекти трансформації договорів, що регулюють відносини будівництва.

Стаття включає в собі інформацію про: поняття договору будівельного підряду та договору підряду на капітальне будівництво, основні ознаки даних договорів, основні відмінності правового регулювання, а також спільні та відмінні ознаки законодавчого закріплення цих договорів.

Ключові слова: договір будівельного підряду, договір підряду на капітальне будівництво, умови договору, ознаки договору.

Резюме

Недошовенко А. А. Договор строительного подряда и договор подряда на капитальное строительство: сравнительная характеристика и особенности правового регулирования.

В статье отражены основные признаки договора строительного подряда и договора подряда на капитальное строительство. Был проведен анализ действующего законодательства на предмет сравнения данных договоров, а также исторические аспекты трансформации договоров, регулирующих отношения строительства.

Статья включает в себе информацию о понятии договора строительного подряда и договора подряда на капитальное строительство, основные признаки данных договоров, основные различия правового регулирования, а также общие и отличительные признаки законодательного закрепления этих договоров.

Ключевые слова: договор строительного подряда, договор подряда на капитальное строительство, условия договора, признаки договора.

Summary

Nedoshovenko A. The building work contract and capital construction site contract: Comparative characteristics and features of legal regulation.

The article contains the main information about building work contract and capital construction site contract. This article analyzes the current legislation on the subject of the main difference between mentioned contracts, and historical aspects of building relations transformation.

In addition, the article includes information about the concept of legal building work contract and capital construction site contract, the main features of these contracts, the main differences of legal regulation, general and different features of mentioned contracts.

Key words: building work contract, capital construction site contract, construction conditions, contracts features.

УДК 349.6

І. В. НЕПИЙВОДА

Іванна Василівна Непийвода, студентка магістратури Національного університету «Києво-Могилянська академія»

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМЕРЦІЙНИХ ПОСЛУГ ІЗ ТРАНСПОРТУВАННЯ ВАНТАЖІВ НА НАВКОЛОЗЕМНУ ОРБИТУ У США

Комерціалізація космічних послуг та технологій значною мірою визначає розвиток сучасного національного і міжнародного космічного права¹. На тлі глобалізації та урізноманітнення видів космічної діяльності вона потребує належного правового врегулювання усього комплексу питань, що виникають². Для високої дієвості правового забезпечення космічної діяльності в Україні істотний внесок може зробити досвід передових космічних держав³. Зважаючи на це, значний інтерес для української науки й практики становить впровадження у США нових підходів до правового забезпечення комерційної діяльності із транспортування вантажів на навколоземну орбіту.

Одним із цільних напрямів діяльності Національної адміністрації з питань авіонавтики і космосу (НАСА; National Aeronautics and Space Administration, NASA), незалежної інституції у складі федерального уряду Сполучених Штатів Америки, є проекти, пов'язані з Міжнародною космічною станцією (МКС)*. Змога доставляти на станцію і зі станції значні обсяги вантажів (обладнання, припасів і, щонайважливіше, членів екіпажу) – неодмінна передумова для такої діяльності. Ця проблема ставала дедалі гострішою внаслідок поступового згорання програми космічних човників після катастрофи ракетоплану «Колумбія» 2003 р., аж до її цілковитого закриття 2011 року. Із часом додався ще один чинник – прагнення звести нанівець залежність від співпраці з Росією, яка забезпечувала транспортування значної частини вантажів на станцію⁴.

Постало конкретне завдання – запропонувати й упровадити новий спосіб транспортування, що задовольняв би вимоги надійності й безпечності, водночас істотно знизивши вартість таких операцій⁵. Із прагнення скоротити державні видатки розвинувся ще один складник завдання – на відміну від попередньої практики НАСА відмовилася від купівлі ракет-носіїв. Натомість вона мала намір допомогти дібраним комерційним компаніям налагодити послуги з транспортування вантажів на навколоземну орбіту, а потім сама ж купувати ці послуги. Закон про комерційну космічну діяльність (1998 р.) встановлює, що комерційні послуги з космічного транспортування належить набувати як комерційну річ. Це дало підстави фахівцям НАСА провести аналогію своєї концепції із тим, як клієнт передає пакунок кур'єрові служби доставки. Інший образний приклад – купувати авіаквиток, а не самий літак⁶.

Такий підхід у загальних рисах мав прецедент в американській історії. Близькі за своєю природою правовідносини було встановлено на основі закону 1925 р. (Contract Air Mail Act), який заохочував комерційну авіацію, дозволивши Поштової службі США укладати контракти з приватними компаніями. І від самого заснування НАСА 1958 р. приватні компанії були причетні до її діяльності як підрядники, а з 1980-х рр. адміністрація почала активно шукати шляхи залучення приватного сектора до поточних космічних операцій⁷.

© І. В. Непийвода, 2017

* Придатний для перебування людей штучний супутник Землі, який використовують як багатоцільовий дослідчий осередок з листопада 1998 р. Є наслідком міжнародного проекту за участю 14 країн. Питання, пов'язані зі створенням, використанням і власністю на МКС, урегульовано системою міжурядових договорів і угод.